

Socialförsäkringsutskottets yttrande

1999/2000:SfU1y

Ramar för utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12 samt statsbudgetens inkomster

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 30 september 1999 beslutat att bereda övriga utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 1999/2000:1 Budgetpropositionen för år 2000 (volym 1) i vad avser den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2000, utgifternas fördelning på utgiftsområden och beräkningen av statsinkomsterna, låneramar (yrkandena 1–14 och 22–38) jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Budgetpropositionen är resultatet av ett samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

De delar av propositionen som utskottet yttrar sig över är regeringens förslag till dels fördelning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12, dels beräkningen av statsbudgetens inkomster i de delar som avser utskottets beredningsområde och regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter, förslag till lag om ändring i lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift och förslag till lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift (lagförslagen 31, 32 och 35). Yttrandet omfattar också beräkningen av utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Utskottet yttrar sig också över motioner om kommunalt grundavdrag på 10 000 kr per barn och år respektive om avdrag för styrkta barnomsorgskostnader. Sistnämnda frågor har nära samband med det ekonomiska stödet till barnfamiljer, som hör till utskottets beredningsområde.

Utskottet yttrar sig vidare i motsvarande delar över följande motioner

Fi209 yrkandena 7, 8 och 10 av Bo Lundgren m.fl. (m)

Fi210 yrkandena 3–5 av Alf Svensson m.fl. (kd)

Fi211 yrkandena 3, 11 och 12 av Lennart Daléus m.fl. (c)

Fi212 yrkandena 3, 4 och 6 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Sk324 yrkande 6 av Lennart Daléus m.fl. (c)

Utskottet, som också yttrar sig över motion A807 yrkande 17 av Lars Leijonborg m.fl. (fp), överlämnar detta motionsyrkande till finansutskottet för behandling i det utskottet.

Statsbudgetens utgifter

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar migrationspolitik med frågor rörande flyktingpolitik, invandringen till Sverige, mottagande av asylsökande och utlänningars rätt att vistas i Sverige samt internationellt samarbete på det migrationspolitiska området.

Utgiftsområdet omfattar också integrationspolitik med frågor rörande invandrades introduktion i Sverige, ersättning till kommunerna för mottagande av flyktingar, åtgärder mot etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism samt insatser för att främja utvecklingen i utsatta storstadsområden. Fr.o.m. budgetåret 2000 omfattar utgiftsområdet även insatser för nationella minoriteter.

Målen för migrationspolitiken är att verka för att migration till och från vårt land kan ske i ordnade former, att värna asylrätten och att upprätthålla den reglerade invandringen. Vidare skall verksamheten präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

Integrationspolitikens mål är lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund samt en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för. Ytterligare mål är att bryta den sociala och etniska segregationen i storstadsregionerna och verka för jämlika levnadsvillkor för storstädernas invånare.

Enligt vad som anges i den minoritetspolitiska propositionen (prop. 1998/99:143) skall minoritetspolitiken inriktas på att ge skydd och stöd för nationella minoriteter.

Genom riksdagens beslut med anledning av 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100, bet. 1998/99:FiU20, rskr. 1998/99:256) bestämdes ramen för utgiftsområde 8 för år 2000 preliminärt till 4 217 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslås nu en utgiftsram på 4 900 miljoner kronor för budgetåret 2000. Skillnaden mellan det preliminära beslutet och regeringens förslag förklaras av att kostnaden för flyktingmottagandet under de kommande åren beräknas bli högre på grund av ett större antal flyktingar.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 2001 föreslås beräknas till 4 917 miljoner kronor och för budgetåret 2002 till 4 471 miljoner kronor.

För budgetåret 2000 avser regeringen att prioritera en ökning av beslutskapaciteten i asylärenden och arbetet med att bryta segregationen. Vidare skall kvinnoperspektivet lyftas fram och situationen för unga flickor med utländsk bakgrund särskilt uppmärksammas.

Enligt vad som anges i propositionen är asylsökande från Förbundsrepubliken Jugoslavien och Irak fortfarande de största grupperna. Krisen i provinsen Kosovo förvärrades under våren 1999. De krigshandlingar som då bröt ut ledde till en av de största flyktingkatastroferna under senare tid. Regeringen utfärdade den 15 april 1999 förordningen (1999:209) om tidsbegränsade uppehållstillstånd i vissa utlänningsärenden. Med tillämpning av förordning-

en tog Sverige emot 3 865 personer från Kosovoprovincens närområde, inom ramen för den humanitära evakueringen som genomfördes i UNHCR:s regi. Tidsbegränsade uppehållstillstånd har vidare beviljats ca 4 000 asylsökande från Kosovo. I propositionen anges att t.o.m. början av september 1999 hade 1 000 personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd återvänt till Kosovo.

Genom händelserna i Kosovo har kostnaderna inom utgiftsområdet blivit större än beräknat. Denna utgiftsutveckling beräknas fortsätta även under år 2000, då antalet registrerade i mottagandesystemet kommer att vara fortsatt stort. För budgetåret 2000 beräknar regeringen att Invandrarverket av beredskapsskäl bör ha en kapacitet att ta emot 18 000 asylsökande och att 15 700 personer kommer att tas emot i kommunerna och berättiga dessa till statlig ersättning.

För att få en effektivare handläggning av den ökade mängden ärenden föreslår regeringen att Invandrarverket och Utlänningsnämnden skall få utökade ramar för år 2000 med sammanlagt 30 miljoner kronor.

Vidare föreslås att en tillfällig statlig ersättning till kommuner och lands-ting för kostnader för vissa utläningar införs fr.o.m. den 1 januari 2000. Ersättningen skall avse bl.a. kostnader för vissa insatser enligt socialtjänstlagen (1989:620), kostnader för hälso- och sjukvård samt tandvård för medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien som vistas i kommunen och som enligt 2 kap. 5 b § utlänningslagen beviljats tidsbegränsade uppehållstillstånd. De nya bestämmelserna skall tillämpas även för kostnader som uppkommit under år 1999 och gälla till utgången av april 2000.

I propositionen lämnas också dels förslag till ändrade riktlinjer för statsbidrag till organisationer, dels förslag om att en kommun skall kunna få statlig ersättning för skäligena kostnader för beredskap för vårdinsatser som ges i annat hem än barnets med stöd av bl.a. socialtjänstlagen.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi209 yrkandena 8 och 10 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 268 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 573 miljoner kronor respektive 125 miljoner kronor.

Motionärerna anför att regeringen väljer att fortsätta att anslå budgetmedel till vissa bostadsområden. Enligt motionärerna bör i stället andra vägar prövas som innebär en mindre belastning på statsbudgeten. De anser att den viktigaste uppgiften är att göra det svenska samhället så öppet att en ökad social rörlighet blir möjlig. Detta uppnår man genom att avreglera bl.a. bostadsmarknaden och arbetsmarknaden, vilket i sin tur får positiva effekter för integrationsarbetet. Vidare bör enligt motionärerna anslaget B 6 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering flyttas till utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Kristdemokraterna

I motion Fi210 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 12 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 312 miljoner kronor respektive 7 miljoner kronor.

Motionärerna anför att de föreslår besparingar på en rad myndigheters administration och att detta även bör gälla Integrationsverket. För år 2000 uppgår besparingen, såvitt gäller Integrationsverket, till 12 miljoner kronor. Motionärerna anför vidare att de avvisar den kraftiga höjning (305 miljoner kronor) av anslaget B 2 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna som regeringen beräknat för budgetåret 2001.

Centerpartiet

I motion Fi211 yrkandena 11 och 12 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 51 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 81 miljoner kronor respektive 82 miljoner kronor.

Motionärerna anför att en högre grad av frivilliginsatser och samarbete med frivilligorganisationerna vid flyktningmottagandet samt effektiviseringar inom Invandrarverket leder till minskade kostnader. Enligt motionärerna bör Utlänningsnämnden avvecklas och asylärenden överförs till förvaltningsdomstolarna. De anser vidare att integrationspolitiken måste bli en del av tillväxtpolitiken och anslår därför, utöver vad regeringen föreslagit, 10 miljoner kronor till satsningar på företag och ökat inflytande.

Folkpartiet

I motion Fi212 yrkandena 4 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåren 2000 och 2001 med 200 miljoner kronor vardera året.

Motionärerna anför att vissa av de projekt som finansieras under anslaget B 2 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna inte har en tillfredsställande effektivitet och förankring bland de berörda. Enligt motionärerna kan därför en minskning av anslaget ske.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2000, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2001 och 2002. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2000	4 900	- 268	- 12	- 51	- 200
2001	4 917	- 573	- 312	- 81	- 200
2002	4 471	- 125	- 7	- 82	0

I stor utsträckning är det händelser i omvärlden som påverkar det ekonomiska utfallet inom utgiftsområdet. Avgörande för utgifternas storlek är därvid antalet asylsökande och antalet utlänningar som tas emot i kommunerna och berättigar dessa till ersättning.

Inte minst till följd av händelserna i Kosovo har kostnaderna för mottagande av asylsökande och statlig ersättning till kommunerna för att ta emot flyktingar och vissa anhöriga blivit högre än beräknat. Utskottet noterar att denna utveckling förväntas fortsätta även under år 2000. Utskottet finner det rimligt att utgiftsramen jämfört med vårpropositionen utökas och beräknas med utgångspunkt i det antal asylsökande och utlänningar som regeringen lagt till grund för sina beräkningar.

I övrigt noterar utskottet att Integrationsverket i samarbete med Kommunförbundet bl.a. skall göra en analys av kommunernas kostnader och intäkter för flyktingmottagande. Vidare avser regeringen att dels ge Invandrarverket i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur kvinnors asylskäl skall bedömas, dels i början av år 2000 förelägga riksdagen en proposition om den s.k. tvåårsregeln vid uppehållstillstånd på grund av anknytning. Regeringen avser också att tillsätta den av riksdagen begärda utredningen för att utvärdera utfallet av de nya reglerna i utlänningslagen om anhöriginvandring.

Mot bakgrund av det angelägna i att genom aktiva politiska åtgärder få till stånd en varaktig förbättring av situationen i storstädernas utsatta bostadsområden bör tillräckliga medel härför ingå i ramen för utgiftsområdet.

Enligt utskottet finns det inte skäl att göra annan bedömning än regeringen, och utskottet godtar därför regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2000 samt förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2001 och 2002. Utskottet tillstyrker regeringen förslag och avstyrker motionerna Fi209 yrkandena 8 och 10, Fi210 yrkandena 4 och 5, Fi211 yrkandena 11 och 12 samt Fi212 yrkandena 4 och 6.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden, ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt kostnader för socialförsäkringsadministrationen, dvs. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Socialförsäkringsförmåner som lämnas vid ohälsa utges i form av dagersättningar såsom sjukpenning, rehabiliteringsersättning, närståendepenning samt vissa yrkesskadeersättningar. Därutöver ingår i utgiftsområdet folkpension och pensionstillskott i form av förtidspension samt handikappersättning. Sedan 1999 ingår även utgifterna för ATP i form av förtidspension, arbetsskadeersättningar, kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer samt ersättning för kroppsskador. Det senare omfattar det statliga personskadestyddet i de fall skadan inträffat under militär verksamhet.

Målet för år 2000 är att ge ekonomisk trygghet för sjuka och funktionshindrade och att aktivt arbeta för att återföra människor i arbete. Socialför-

säkringens administration skall garantera effektivitet, rättssäkerhet och kompetens vid ärendehandläggning.

Genom riksdagens beslut med anledning av vårpropositionen bestämdes ramen för utgiftsområdet för år 2000 preliminärt till 86 878 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås en utgiftsram på 92 470 miljoner kronor för budgetåret 2000.

I förhållande till 1999 års ekonomiska vårproposition har således utgiftsramen höjts med 5,6 miljarder kronor. Av dessa förklaras cirka 1,5 miljarder kronor av den tekniska justeringen med anledning av ändrade ålderspensionsavgifter. Resterande del förklaras huvudsakligen av de under året kraftigt ökade utgifterna för sjukpenning. I propositionen anges att det finns ett flertal faktorer som kan antas påverka sjukfrånvaron och därmed kostnaderna. Under 1998 genomfördes flera reformer vilka innebar att ersättningsnivån höjdes från 75 % till 80 % och att sjuklöneperioden förkortades från 28 till 14 dagar. Reglerna för kompletterande avtalsersättningar ändrades så att kompletterande ersättning kan utges med 10 % även efter 90:e dagen i en sjukperiod utan att sjukpenningen minskas. Vidare ökar kostnaderna för sjukförsäkringen i takt med att arbetskraften ökar och varierar även med konjunktur och arbetslöshet. Antalet nybeviljade förtidspensioner har också minskat något.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 2001 föreslås beräknas till 92 454 miljoner kronor och för budgetåret 2002 till 92 247 miljoner kronor.

Vad gäller prioriteringar inom utgiftsområdet för budgetåret 2000 avser regeringen att fortsätta arbetet med att modernisera trygghetssystemen bl.a. genom att anpassa dem till en föränderlig arbetsmarknad. Vidare skall verksamheten utgå från både kvinnors och mäns utgångspunkter samt beakta den etniska och kulturella mångfalden. Riksförsäkringsverket arbetar systematiskt med att integrera kunskaper om både kvinnors och mäns olika förutsättningar och behov efter en fastställd handlingsplan.

Med anledning av kostnadsutvecklingen inom sjukförsäkringen har regeringen utsett en särskild utredare (dir. 1999:54) som dels skall göra en analys av sjukförsäkringen, dels lämna förslag till konkreta åtgärder i syfte att minska sjukfrånvaron och för att reducera utgifterna inom sjukförsäkringen. Utredaren skall lämna en delrapport senast den 15 februari år 2000. En slutredovisning av uppdraget skall ske senast den 31 maj 2000.

En fortsatt satsning på samverkan inom rehabiliteringsområdet är ett prioriterat område. Regeringen har tillsatt en särskild utredare med uppdrag att se över den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. I uppdraget ingår bl.a. att kartlägga den arbetslivsinriktade rehabiliteringsprocessen, att utforma en plattform för prioriteringar samt att klargöra hur ansvar och uppgifter effektivast kan fördelas mellan olika aktörer i rehabiliteringsarbetet. Utredarens förslag skall redovisas senast den 1 juli 2000.

En proposition om s.k. vilande förtidspension har förelagts riksdagen i samband med budgetpropositionen. Vad gäller utgiftsutvecklingen inom förtidspensioneringen kommer detta att utredas vidare och förslag avses lämnas i nästa års budgetproposition.

Slutligen bereds inom Regeringskansliet ett förslag om nya regler för beräkning av underlag för sjukpenning, föräldrapenning m.m. och våren år 2000 avser regeringen att lämna förslag till förändring av arbetsskadeförsäkringen.

I budgetpropositionen föreslås att försöksverksamheten med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst skall förlängas till utgången av år 2002.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi209 yrkandena 8 och 10 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 12 221 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 15 385 respektive 18 360 miljoner kronor.

Enligt motionärerna bör kompensationsnivån i sjukpenningförsäkringen vara 75 % och ytterligare en karensdag införas i sjukförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 2000. Sjukpenninggrundande inkomst bör beräknas på ett genomsnitt av de senaste 24 månadernas inkomst och räknas upp med basbeloppet. Finansiell samverkan av FINSAM-modell bör vidare vara huvudregel vid rehabilitering och utgöra en naturlig del av arbetet. Riksförsäkringsverket bör få medel för konkreta samordningsåtgärder. Kontrollen av sjukpenning och förtidspension bör intensifieras för att ytterligare minska kostnaderna och öka legitimiteten för socialförsäkringssystemen. Sjukskrivningar orsakade av trafikolyckor bör vidare bekostas av trafikförsäkringen. Nyttillkommande livräntor bör kunna justeras i syfte att uppnå kostnadsminskningar inom arbetsskadeförsäkringen. Slutligen bör havandeskapspenning samordnas med sjukpenningförsäkringen.

Kristdemokraterna

I motion Fi210 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 3 675 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 6 235 respektive 6 585 miljoner kronor.

Motionärerna anser att två karensdagar bör införas i sjukförsäkringen. Vidare bör sjukpenninggrundande inkomst beräknas på genomsnittsinkomsten under de två senaste åren och skattepliktiga förmåner liksom semesterersättning vara sjukpenninggrundande. Därtill föreslås en ökad satsning på rehabilitering vilket minskar kostnaderna för sjukpenning och förtidspensioner. Motionärerna anser att socialförsäkringsadministrationen skall tillföras medel för kompetensutveckling och för att tillgodose behovet av personella resurser. Kvalitetshöjning i besluten och förbättrad kontroll ger besparingar inom sjukpenningen. Finansiell samordning av FINSAM-modell för samverkan inom rehabiliteringsområdet bör införas för hela landet. Slutligen anser motionärerna att samtliga personskadekostnader till följd av trafikolyckor skall överföras till trafikförsäkringen.

Centern

I motion Fi211 yrkandena 11 och 12 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 757 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 1 720 respektive 2 470 miljoner kronor.

Motionärerna anser att det bör göras en massiv satsning på rehabilitering samtidigt som den finansiella samordningen påskyndas och utökas. FINSAM och SOCSAM bör permanentas och utgöra det naturliga arbetssättet i hela landet. Vidare anser motionärerna att i princip skall ingen person under 30 år beviljas förtidspension. Den sjukpenninggrundande inkomsten bör beräknas delvis utifrån historisk inkomst och ersättningen prisindexeras.

Folkpartiet

I motion Fi212 yrkandena 4 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 3 100 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 5 100 miljoner kronor vardera året.

Enligt motionärerna bör närståendevården förbättras bl.a. genom att rätten till förmånen och den därtill kopplade ledigheten förlängs från 60 till 120 dagar. Trafikförsäkringen bör enligt motionärerna ta ett större ansvar än i dag, t.ex. för sjukersättning och viss rehabilitering. Vidare måste aktiva åtgärder vidtas för att stärka rehabiliteringen. Försäkringskassorna bör tillföras ytterligare resurser för kontroll av fusk och överutnyttjande i socialförsäkringssystemen. I kombination med en effektivare rehabilitering ger detta besparingar för sjukförsäkringen och förtidspensionerna. Motionärerna anser slutligen att försäkringspengar måste aktiveras i syfte att korta vårdköer och förbättra rehabiliteringen (FINSAM).

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgifter för budgetåret 2000, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2001 och 2002. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2000	92 470	- 12 221	- 3 675	- 757	- 3 100
2001	92 454	- 15 385	- 6 235	- 1 720	- 5 100
2002	92 247	- 18 360	- 6 585	- 2 470	- 5 100

Utgifterna för sjukpenningen har ökat mycket kraftigt de senaste åren. Vid behandlingen av budgeten för år 1999 uttalade utskottet att utvecklingen av sjukpenningkostnaderna ingav stark oro och att de bakomliggande orsakerna måste analyseras ingående. Utskottet höll också i januari 1999 en utfrågning om kostnadsutvecklingen med representanter för Socialdepartementet och RFV. Utskottet fick då en redogörelse för anslagsberäkningarna och en beskrivning av problemen med att få fram tillförlitliga prognoser. Utskottet kan

konstatera att det är ett antal faktorer var för sig och samverkande som har lett till en ökning av sjukförsäkringsutgifterna.

Redan i vårpropositionen angav regeringen att den kraftigt ökade sjukfrånvaron medför att utgifterna för sjukförsäkringen för år 1999 kommer att överstiga tidigare beviljade medel. Regeringen beslutade därför den 19 augusti 1999 att öka anslagskrediten och medge ett överskridande med högst ca 7,4 miljarder kronor. För att reglera det beslutade överskridandet föreslås således nu i budgetpropositionen att anslaget A1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. på tilläggsbudget för 1999 skall tillföras motsvarande belopp (se yttr. 1999/2000:SfU3y).

I förslaget till utgiftsram för budgetåret 2000 har ökningen av sjukfrånvaron beaktats. Som utskottet tidigare framhållit är det emellertid ytterst viktigt att noggranna analyser görs så att utvecklingen på längre sikt kan bedömas och därmed så långt som möjligt undvika oförutsedda utgiftsökningar som nödvändiggör snabba ingrepp och förändringar i ersättningssystemen.

Regeringen har beslutat tillsätta en särskild utredare för att göra en analys av sjukförsäkringen. Utskottet noterar att det i direktiven anges att det är av stor vikt att utredaren i sitt arbete beaktar de skillnader som finns mellan kvinnor och män vad avser sjukfrånvaro.

Av budgetpropositionen framgår att rehabiliteringsinsatserna inte fungerar tillfredsställande. Både en minskad aktivitet på området och en kraftig ökning av antalet sjukfall redovisas. Den rådande situationen inom rehabiliteringsområdet kan till en del förklaras av t.ex. resurssituationen hos försäkringskassan. En rad utredningar visar dessutom på brister i rehabiliteringsarbetets förutsättningar – bl.a. råder oenighet kring betydelsen av vitala begrepp liksom verksamhetens mål, otydlig ansvarsfördelning mellan aktörerna, avsaknad av klara kriterier och värderingar om vem eller vilka som bör prioriteras i rehabiliteringsarbetet. Regeringen har därför tillsatt en särskild utredare med uppdrag att kartlägga den arbetslivsinriktade rehabiliteringsprocessen och lämna förslag till lösningar. I budgetpropositionen föreslås också att SOCSAM-försöken förlängs till utgången av år 2002. Begäran om förlängning har inkommit från ett flertal försöksområden. Regeringen anser att det är viktigt att försöken fullföljs och att utvärderingarna därmed får sådan kvalitet att de kan fungera som underlag för framtida beslut inom bl.a. rehabiliteringsområdet.

Utskottet anser att det är mycket viktigt att komma till rätta med problemen i rehabiliteringsprocessen. De resurser som satsas på rehabilitering måste komma till användning på ett för både individen och samhället mer effektivt sätt. Samverkansaktiviteter krävs för att ytterligare stärka och effektivisera rehabiliteringsarbetet och bör utgöra en del av den ordinarie verksamheten. Genom samverkan breddas kompetensen, och rehabiliteringen av personer med en komplex problematik blir mer effektiv. Utskottet delar emellertid regeringens bedömning att väsentliga frågeställningar måste klaras ut. Enbart extra medel till administrationen för rehabiliteringsinsatser kan således inte medföra de besparingar inom utgiftsområdet som redovisas i motionerna.

Starka skäl talar för att den kraftiga ökningen av antalet långa sjukfall under de senaste åren på sikt kommer att leda till en ökning av antalet förtids-

pensioner. De stora åldersgrupperna, födda på 1940-talet, börjar nu uppnå den ålder då risken att bli förtidspensionär påtagligt ökar. Detta leder till växande utgifter. Att utvecklingen inte medfört någon större ökning av antalet förtidspensionärer under 1999 har sannolikt ett samband med de förändrade kriterierna för rätt till bl.a. förtidspension.

Regeringen har lagt förslag till nya regler om vilande förtidspension. Reglerna, som föreslås träda i kraft den 1 januari 2000, beräknas medföra minskade kostnader med ca 90 miljoner kronor per år.

Mot bakgrund av det anförda godtar utskottet regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2000 liksom förslagen till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2001 och 2002. Motionerna Fi209 yrkandena 8 och 10, Fi210 yrkandena 4 och 5, Fi211 yrkandena 11–12 samt Fi212 yrkandena 4 och 6 avstyrks med det anförda.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar fr.o.m. budgetåret 1999 folkpension till ålderspensionärer som inte har rätt till tilläggspension (ATP), folkpension och ATP i form av efterlevandepension, pensionstillskott såväl till ålderspension som till efterlevandepension, bostadstillägg till pensionärer (BTP) samt delpension.

Målen för utgiftsområdet är att ge ekonomisk trygghet till äldre och efterlevande. Regeringen anser att det är av stor vikt att ge äldre och efterlevande en ekonomisk trygghet som tillgodoser ett grundläggande konsumtionsbehov och tillgång till bostad med tillfredsställande standard.

I propositionen föreslås att ramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom för budgetåret 2000 fastställs till 33 618 miljoner kronor. Vidare föreslås att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen för budgetåret 2001 till 32 691 miljoner kronor och för budgetåret 2002 till 32 198 miljoner kronor.

Regeringen uppger att nyblivna pensionärer i genomsnitt har högre ATP-poäng, och därmed högre inkomster än de som redan finns i kollektivet. Detta höjer för varje år gruppens inkomststandard. Enligt regeringen har pensionärerna som grupp under 1990-talet förlorat mindre än vad andra åldersgrupper gjort. Det faktum att nyblivna pensionärer har en relativt hög inkomststandard leder till att antalet ålderspensionärer med pensionstillskott stadigt minskar.

För att kompensera ekonomiskt utsatta grupper för den höjning av högkostnadsskyddet i läkemedelsförmånen som genomförts under år 1999 har samtidigt beslutats om en höjning av pensionstillskottet med drygt 500 kronor om året för en pensionär med fullt pensionstillskott.

Den föreslagna ramen för utgiftsområdet för år 2000 har ökats med 173 miljoner kronor, jämfört med den ekonomiska vårpropositionen. Ökningen beror enligt regeringen dels på höjningen av pensionstillskottet, dels på ett högre basbeloppssantagande.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi209 yrkandena 8 och 10 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 1 285 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 1 285 miljoner kronor vardera året.

Motionärerna anser att änkepensionerna fr.o.m. den 1 januari 2000 skall återställas till den nivå som gällde före den 1 april 1997. Från och med den 1 januari 2000 skall också tiden för omställningspensionen förlängas från sex till tolv månader. Vidare anser motionärerna att fritidsfastighet och privat pensionssparande inte bör räknas in i årsinkomsten vid beräkning av BTP. Denna ändring bör ske fr.o.m. den 1 januari 2000.

Kristdemokraterna

I motion Fi210 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 1 497 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 1 203 miljoner kronor vardera året.

Motionärerna anser att änkepensionerna inte skall inkomstprövas samt att omställningspensionen bör utgå under tolv månader. Vidare föreslår motionärerna ett höjt pensionstillskott med 200 kronor per månad fr.o.m. år 2000. Fritidsfastighet skall inte ingå i årsinkomsten vid beräkning av BTP. Från år 2001 anslås 460 miljoner kronor för att förbättra bostadstillägget för de ekonomiskt mest utsatta pensionärerna.

Centerpartiet

I motion Fi211 yrkandena 11 och 12 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 537 miljoner kronor och för budgetåret 2001 med 1 006 miljoner kronor och för budgetåret 2002 med 861 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår en höjning av pensionstillskottet med 2 500 kronor per år fr.o.m. den juli 2000.

Folkpartiet

I motion Fi212 yrkandena 4 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 1 122 miljoner kronor och för budgetåret 2001 med 1 128 miljoner kronor och för budgetåret 2002 med 1 135 miljoner kronor.

Motionärerna anser att änkepensionerna inte bör inkomstprövas och att tiden för omställningspension bör utökas. Vidare bör hyresgränsen vad gäller BTP höjas från 4 000 kronor per månad till 4 500 kronor. Det medför enligt motionärerna ca 250 miljoner kronor mer till pensionärerna.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2000, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2001 och 2002. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2000	33 618	+ 1 285	+ 1 497	+ 537	+ 1 122
2001	32 691	+ 1 285	+ 1 203	+ 1 006	+ 1 128
2002	32 198	+ 1 285	+ 1 203	+ 861	+ 1 135

Regeringen anför i propositionen att jämfört med 1999 års anslagsnivå beräknas utgifterna för år 2000 och framöver att minska något, främst på grund av att andelen pensionärer med ATP ökar och att färre pensionärer därmed är berättigade till pensionstillskott. Av samma anledning minskar också utgifterna för bostadstillägg till pensionärer. Utskottet vill framhålla att vissa förbättringar avseende pensionärernas ekonomi har genomförts. Från och med innevarande år beräknas pensionerna utan minskning av prisbasbeloppet. Vidare har ersättningsnivån för BTP höjts från 85 % till 90 % vilket framför allt gynnar kvinnor. Som tidigare nämnts kompenseras också de ekonomiskt sämst ställda pensionärerna för höjningen av högkostnadsskyddet i läkemedelsförmånen med ett höjt pensionstillskott. I departementspromemorian Sämre för mig Bättre för oss (Ds 1999:59) belyses effekterna av saneringsprogrammet för ålderspensionärernas inkomststandard. Av promemorian framgår att pensionärerna som kollektiv har ökat sin inkomststandard, både i reala termer och i förhållande till andra grupper. På individnivå föreligger dock stora skillnader vad gäller det ekonomiska utfallet vilket kan förklaras bl.a. av att de nytillträdande pensionärerna har i genomsnitt högre ATP-poäng. På individnivå har pensionärerna varit med och delat bördan av 1990-talets ekonomiska saneringsprogram. Utskottet förutsätter att regeringen följer frågan om pensionärernas ekonomi.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens beräkningar. Utskottet tillstyrker den av regeringen föreslagna utgiftsramen för budgetåret 2000 samt den preliminära fördelningen av utgifterna för budgetåren 2001 och 2002. Utskottet avstyrker i denna del motionerna Fi209 yrkandena 8 och 10, Fi210 yrkandena 4 och 5, Fi211 yrkandena 11 och 12 samt Fi212 yrkandena 4 och 6.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten omfattar fr.o.m. år 1999 ålderspension i form av ATP och ålderspension i form av folkpension till pensionärer som även uppbär ATP. För år 1999 prognostiseras utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 135,9 miljarder kronor.

Enligt propositionen styrs utgifterna för ATP i huvudsak av antalet pensionärer, deras medelbelopp samt prisbasbeloppets storlek. Såväl det totala antalet pensionärer som basbeloppets storlek väntas den närmaste treårspe-

rioden öka i relativt liten utsträckning. Enligt regeringen är den för närvarande mest betydelsefulla utgiftsdrivande faktorn ATP-systemets mognad, dvs. äldre pensionärer med låg eller ingen ATP ersätts successivt av nytilkommande pensionärer med avsevärt högre ATP.

I förhållande till 1999 års ekonomiska vårproposition ökar utgifterna med ca 0,6 miljarder kronor år 2000. Detta är enligt regeringen främst en följd av ett högre basbeloppsantagande.

Ramen för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten beräknas för år 2000 uppgå till 140 033 miljoner kronor, för år 2001 till 144 805 miljoner kronor och år 2002 till 151 390 miljoner kronor.

Regeringens beräkningar har inte föranlett några motionsyrkanden och utskottet har inget att erinra mot dessa beräkningar.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar statens ekonomiska stöd till barnfamiljer (förutom bostadsbidragen och studiebidragen som hör till utgiftsområdena 18 respektive 15). Förmånerna inom området utgörs av allmänna barnbidrag inkl. flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inkl. havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adaptioner, barnpension i form av folkpension och ATP, vårdbidrag till funktionshindrade barn och pensionsrätt för barnår.

Målen inom utgiftsområdet är att utjämna levnadsvillkoren mellan familjer med och utan barn, att stödja föräldrarnas möjligheter att kombinera förvärvsarbete med föräldraskap samt att lämna särskilt ekonomiskt stöd till familjer i utsatta situationer.

Genom riksdagens beslut med anledning av 1999 års ekonomiska vårproposition bestämdes ramen för utgiftsområde 12 för år 2000 preliminärt till 43 468 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslås nu en utgiftsram på 44 755 miljoner kronor för budgetåret 2000. Skillnaden mellan det preliminära beslutet och regeringens förslag förklaras bl.a. av en reviderad prognos för kostnaderna för föräldraförsäkringen.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 2001 föreslås beräknas till 47 915 miljoner kronor och för budgetåret 2002 till 48 243 miljoner kronor.

För budgetåret 2000 avser regeringen att prioritera det fortsatta arbetet med att analysera och om möjligt förbättra barnfamiljernas ekonomiska situation.

Vid beräkningarna har beaktats regeringens förslag att höja barnbidraget med 100 kronor per barn och månad fr.o.m. januari år 2000. Enligt vad som anges i propositionen har regeringen för avsikt att också år 2001 föreslå höjning av barnbidraget med lika mycket, under förutsättning dock att statens finanser utvecklas enligt nuvarande prognoser. Medel för denna senare höjning har inräknats i den preliminära ramen för budgetåret 2001.

Vidare har beaktats att regeringen avser att föreslå ändrade regler för utfyllnadsbidrag vid växelvis boende, som beräknas ge minskade utgifter för underhållsstödet med 50 miljoner kronor per år. Eftersom förslaget beräknas

kunna tillämpas för underhållsstöd som avser tid efter den 30 september år 2000 innebär det en besparing på underhållsstödet år 2000 med 12,5 miljoner kronor.

Dessutom har beaktats att propositionens förslag om förbättrad förmånsnivå vad gäller föräldrapenning vid flerbarnsfödelse beräknas medföra ökade utgifter med en halv miljon kronor år 2000.

Enligt vad som anges i propositionen avser regeringen att tillsätta en särskild utredare för att utreda utgiftsutvecklingen inom underhållsstödet. Syftet med utredningen, som bör ske utifrån ett samlat familjepolitiskt perspektiv, är att pröva om det är möjligt att förändra bidragsgivningen i en riktning som innebär att marginaleffekter minskar och att fattigdomsfällorna blir färre samtidigt som den fördelningspolitiska träffsäkerheten bibehålls.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi209 yrkandena 8 och 10 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 1 140 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 1 640 miljoner kronor respektive 1 810 miljoner kronor.

Motionärerna anser att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen skall sänkas till 75 % av den förmånsgrundande inkomsten fr.o.m. den 1 januari 2000. Havandeskapspenningen bör fr.o.m. samma tidpunkt samordnas med sjukpenningförsäkringen, vilket också påverkar anslaget för sjukpenning under utgiftsområde 10. Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) bör vidare ändras så att den beräknas på ett medelvärde av de senaste 24 månadernas inkomst i stället för som nu på en antagen framtida inkomst samt räknas upp med basbeloppet i stället för löneutvecklingen. Dessa förändringar av SGI påverkar även föräldraförsäkringen.

I stället för den föreslagna barnbidragshöjningen, som avvisas, föreslås att barnfamiljerna skall få ett extra grundavdrag vid den kommunala beskattningen med 10 000 kr per barn och år. Eftersom förslaget om barnavdrag inte tar hänsyn till antalet barn accepterar motionärerna förslaget att höja flerbarnstillägget. Vidare föreslås att vårdnadsbidraget och avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader återinförs.

Motionärerna föreslår slutligen ett reformerat underhållsstöd som för åren 2001 och 2002 innebär minskade utgifter med 400 miljoner kronor för vardera året.

Kristdemokraterna

I motion Fi210 yrkandena 4 och 5 föreslås – jämfört med regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 641 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 ökning med 1 294 miljoner kronor respektive 5 351 miljoner kronor.

Motionärerna anser att ett vårdnadsbidrag bör införas fr.o.m. den 1 juli 2000. Vårdnadsbidrag skall utges med 10 % av prisbasbeloppet per månad

och barn som fyllt ett men inte tre år. Bidraget skall vara skattepliktigt och avdrag för barnomsorgskostnader skall få göras av alla som har barn mellan ett och tre år upp till vårdnadsbidragets belopp. En utbyggnad av vårdnadsbidraget påbörjas fr.o.m. år 2001.

Inom föräldraförsäkringen anser motionärerna att ersättningen skall beräknas på genomsnittsinkomsten de senaste två åren samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall ingå. Vidare bör enligt motionärerna de 90 garantidagarna slopas. Däremot bör garantinivån i föräldrapenningen höjas från 60 kr per dag till 120 kr per dag och kontaktdagarna i den tillfälliga föräldrapenningen återinföras. Motionärerna anser att regeringens förslag om en höjning av barnbidraget skall senareläggas ett år och att medel motsvarande 50 kr per barn och månad fr.o.m. år 2001 skall föras över till bostadsbidraget. Barnbidraget skall således höjas till 800 kr per barn och månad år 2001 och till 900 kr år 2002.

Slutligen bör enligt motionärerna vårdbidrag kunna utges till biståndsarbetare med funktionshindrade barn och bidraget till kostnader för internationella adoptioner höjas till 50 000 kr per barn.

Centerpartiet

I motion Fi211 yrkandena 11 och 12 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 260 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 470 miljoner kronor vardera året.

Motionärerna anför att garantinivån i föräldrapenningen bör höjas till 150 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2000 och att beräkningsunderlaget för SGI bör ändras och delvis grundas på s.k. historisk inkomst. Motionärerna förordar vidare att ett s.k. barnkonto införs i stället för det av regeringen aviserade förslaget om maxtaxa.

Folkpartiet

I motion Fi212 yrkandena 4 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 116 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 2 346 miljoner kronor respektive 4 046 miljoner kronor.

Motionärerna anser att barnbidragen bör höjas både under år 2000 och år 2001 med 125 kr per barn och månad vardera året. Vidare bör ersättningsnivån för den s.k. mamma/pappamånaden höjas till 90 % av den förmånsgrundande inkomsten. För att finansiera detta föreslås att de dagar i föräldraförsäkringen som ersätts enbart på garantinivå slopas och att åtgärder vidtas mot fusk och överutnyttjande av försäkringen. Även inom underhållsstödet kan utgifterna hållas tillbaka genom markering av det gemensamma föräldraansvaret. Slutligen anser motionärerna att adoptionsbidraget bör höjas till 40 000 kr.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2000, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2001 och 2002. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2000	44 755	- 1 140	- 641	+ 260	+ 116
2001	47 915	- 1 640	+ 1 294	+ 470	+ 2 346
2002	48 243	- 1 810	+ 5 351	+ 470	+ 4 046

Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen nu lagt fram det tidigare aviserade förslaget om höjning av barnbidraget och flerbarnstillägget fr.o.m. den 1 januari 2000. Enligt utskottets mening innebär förslaget en behövlig förbättring av det ekonomiska stödet till barnfamiljerna. Utskottet hyser vidare goda förhoppningar om att det skall bli möjligt att under år 2001 göra en ytterligare höjning av barnbidraget.

Utskottet konstaterar att antalet födda barn fortsätter att minska. Enligt vad som anges i propositionen har födelsetalen i Sverige aldrig varit lägre än de är för närvarande. De nämnda höjningarna av barnbidraget och flerbarnstillägget kan enligt utskottets mening komma att få en positiv inverkan på födelsetalet. Även föräldraförsäkringens utformning har betydelse för kvinnors och mäns möjligheter att förena förvärvsarbete med föräldraskap. Höjningen av föräldraförsäkringens nivå till från 75 % till 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten fr.o.m. den 1 januari 1998 var därvid ett viktigt steg. Något skäl att återigen sänka ersättningsnivån kan utskottet inte finna. Inte heller kan utskottet acceptera ett återinförande av vårdnadsbidraget, som enligt utskottet skulle vara ett från jämställdhetssynpunkt steg i fel riktning.

I detta sammanhang vill utskottet peka på dels att Riksförsäkringsverket i en rapport (RFV redovisar 1998:1) har gjort en kartläggning av socialförsäkringen ur ett genderperspektiv och att socialförsäkringens administration enligt regleringsbrevet för budgetåret 1999 har att anlägga ett sådant perspektiv i sitt arbete. Vidare skall administrationen bidra till att ett större antal män tar ut fler föräldrapenningdagar.

Beträffande utgifterna för underhållsstödet kan utskottet konstatera att regeringen på tilläggsbudget för budgetåret 1999 har föreslagit att riksdagen skall anvisa ytterligare 461 miljoner kronor, utöver tidigare anvisat belopp om 2 473 miljoner kronor. Utskottet, som denna dag har tillstyrkt förslaget (se 1999/2000:SfU3y), konstaterar att de ursprungliga uppskattningarna av möjliga besparingar på stödet till barn med särlevande föräldrar när bidragsförskottet ersattes av underhållsstödet år 1997 var något för optimistiska. Enligt utskottet visar utvecklingen sedan år 1997 att utgifterna (anslag jämte tilläggsbudget) snarare uppgår till närmare tre miljarder kronor per år i stället för de 2,5 miljarder kronor som regeringen tidigare utgått från.

För budgetåret 2000 föreslår regeringen att till anslaget A 3 Underhållsstöd skall anvisas drygt 2,7 miljarder kronor. Utskottet hyser förhoppning om att detta belopp ändå skall vara tillräckligt för att klara utgifterna inom underhållsstödet, främst på grund av redan beslutade ändringar om bl.a. höjning av

grundavdraget respektive höjda procentsatser (prop. 1998/99:78, bet. 1998/99:SfU9, rskr. 235). Dessa ändringar, som skall tillämpas på återbetalningsskyldighet fr.o.m. februari 2000, innebär en besparing på 160 miljoner kronor per år. Ändringarna innebär också att en mer realistisk beräkning av de bidragsskyldigas återbetalningsförmåga kommer att kunna göras och att det därigenom ges större möjligheter att uppnå de avsedda besparingarna. Dessutom har regeringen aviserat sin avsikt att förelägga riksdagen ett förslag om ändrade regler för utfyllnadsbidrag vid växelvis boende under våren 2000. Förslaget, som avses träda i kraft den 1 juli 2000, innebär en mindre besparing vad gäller budgetåret 2000.

Regeringen har också aviserat sin avsikt att tillsätta en särskild utredare bl.a. för att utreda utgiftsutvecklingen inom underhållsstödet. Såvitt framgår av 1999 års ekonomiska vårproposition skall förslag till konkreta utgiftsminskande åtgärder lämnas senast i den ekonomiska vårpropositionen år 2000. Mot bakgrund härav kan utskottet godta regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2000 och förslagen till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2001 och 2002.

Utskottet tillstyrker regeringen förslag och avstyrker motionerna Fi209 yrkandena 8 och 10, Fi210 yrkandena 4 och 5, Fi211 yrkandena 11 och 12 samt Fi212 yrkandena 4 och 6.

Statsbudgetens inkomster

Nuvarande regler om socialavgifter

Socialförsäkringarna finansieras av allmän pensionsavgift, socialavgifter, statlig ålderspensionsavgift och allmänna skattemedel.

Allmän pensionsavgift tas ut enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstpension och tilläggs-pension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och tilläggs-pension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Avgiften betalas av den enskilde och beräknas på ett underlag som består av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärsarbete till den del summan av inkomsterna inte överstiger 8,06 förhöjda prisbasbelopp enligt lagen om allmän försäkring. Avgiften utgör för närvarande 6,95 % av avgiftsunderlaget. Avgiften är avdragsgill vid taxeringen och betalas inte av den vars inkomster för året understiger 24 % av prisbasbeloppet.

Socialavgifter betalas enligt lagen (1981:691) om socialavgifter (SAL) för finansiering av den allmänna försäkringen, ålderspensioneringen och vissa andra sociala ändamål. Avgifterna tas ut som arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

Arbetsgivaravgifter beräknas på ett underlag som består av lön och andra skattepliktiga förmåner som en arbetsgivare utger till anställda. Den totala avgiftssumman för år 1999 är 25,02 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgiften utgör 7,50 % och ålderspensionsavgiften 6,40 %. Enligt 2 kap. 5 a § SAL får en arbetsgivare vid beräkning av arbetsgivaravgifter varje månad göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst 3 550 kr, vilket motsvarar en lönesumma om 850 000 kr.

Egenavgifter betalas på ett underlag som består av inkomst av annat förvärvsarbete. En egenföretagare betalar för närvarande socialavgifter med 23,21 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgift 8,23 % och ålderspensionsavgift 6,40 %. Vid beräkningen av egenavgifter enligt 3 kap. 5 a § SAL får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år, vilket motsvarar en lönesumma om 180 000 kr.

Statlig ålderspensionsavgift tas ut enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstgrundad ålderspension enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension. Denna avgift betalas med 6,40 % på vissa socialförsäkringsersättningar m.m. till den del dessa ersättningar tillsammans med övriga pensionsgrundande inkomster inte överstiger 8,06 förhöjda prisbasbelopp. Dessutom skall statlig ålderspensionsavgift betalas på pensionsgrundande belopp (fiktiv inkomst som grundar pensionsrätt bl.a. för föräldrar till små barn) med 18,5 %.

Därutöver betalar arbetsgivare för varje år *allmän löneavgift* enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift med 8,04 % av underlaget, dvs. av arbetsgivaren utgiven lön m.m.

Särskild löneskatt skall för varje år betalas till staten enligt lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster. Den särskilda löneskatten är avsedd att motsvara skattedelen av socialavgifterna. Det nya ålderspensionssystemet innebär bl.a. att pensionsrätt kan intjänas även av den som har fyllt 65 år och att socialavgifter i form av ålderspensionsavgift och allmän pensionsavgift därför även skall betalas efter det att arbetstagaren respektive den försäkrade fyllt 65 år. En lägre nivå för den särskilda löneskatten på förvärvsinkomster infördes därför för dessa personer och utgör 18,09 % i dessa situationer. I övriga fall tas särskild löneskatt ut med 24,26 %. Dessa bestämmelser gäller inte för personer som är födda 1937 eller tidigare eftersom de inte omfattas av det nya pensionssystemet.

Propositionen

I juni 1998 fattade riksdagen beslut om införande av ett nytt ålderspensionssystem (prop. 1997/98:151 och 152, bet. 1997/98:SfU13 och 14, rskr. 1997/98:315, 316 och 320). Vissa frågor återstår alltjämt att reglera, bl.a. fördelningen av avgifterna – allmän pensionsavgift respektive socialavgifter – för finansieringen av ålderspensionerna. De fem partierna bakom pensionsöverenskommelsen (s, m, kd, c och fp) kom i juni 1999 överens om vilka avgifter som skall gälla för finansiering av pensionerna år 2000. I propositionen lämnas förslag till ändrat avgiftsuttag i enlighet med denna överenskommelse. Ändringarna avses träda i kraft den 1 januari 2000.

Den allmänna pensionsavgiften

Influtna allmänna pensionsavgifter förs till AP-fonden. I samband med införandet av det nya pensionssystemet beslutades att den allmänna pensionsavgiften skall dras av vid beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten. Samtidigt höjdes inkomsttaket för uttag av den allmänna pensionsavgiften till 8,06 förhöjda prisbasbelopp. Den nu träffade överenskommelsen om finan-

sieringen av ålderspensionerna innebär att den allmänna pensionsavgiften skall höjas från 6,95 till 7 % av avgiftsunderlaget och att taket för uttag av avgifter skall höjas från 8,06 till 8,07 förhöjda prisbasbelopp.

I propositionen föreslås därför att den allmänna pensionsavgiften höjs till 7 % av avgiftsunderlaget och att det vid beräkningen bortses från inkomster överstigande 8,07 förhöjda prisbasbelopp.

Ålderspensionsavgiften

Fördelningen av influtna ålderspensionsavgifter skall enligt 4 kap. 3 § SAL göras enligt följande. Den andel som beräknas utgöra avgifter för inkomster som överstiger 8,06 förhöjda prisbasbelopp förs till staten. Den andel som beräknas motsvara pensionsrätt för premiepension för samma år förs till Riksgäldskontoret för tillfällig förvaltning. Återstoden förs till AP-fonden med vars tillgångar kostnaderna för försäkringen för inkomstpension och tilläggs-pension enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension och tilläggs-pension i form av ålderspension enligt lagen om allmän försäkring skall täckas. Regeringen skall för varje år fastställa dessa andelar efter förslag från Riksförsäkringsverket. Skillnaden mellan beräknade belopp och de belopp som slutligt framräknas för det aktuella året skall regleras vid en kommande överföring.

I enlighet med pensionsöverenskommelsen från juni 1999 föreslår regeringen att ålderspensionsavgiften för såväl arbetsgivare som för den som har inkomst av annat förvärvsarbete höjs från 6,40 till 10,21 % av avgiftsunderlaget. Vidare föreslås att andelen som beräknas utgöra avgifter för inkomster överstigande 8,07 förhöjda prisbasbelopp förs till staten.

Sjukförsäkringsavgiften

Sjukförsäkringsavgifter förs enligt 4 kap. 1 § SAL till staten för finansiering av bl.a. kostnader för sjukpenning, folkpension i form av förtidspension för personer som har rätt till tilläggs-pension i form av förtidspension, tilläggs-pension i form av förtidspension och rehabiliteringsersättning.

Ett syfte med den förändrade avgiftsstruktur som riksdagen beslutat med anledning av budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU1, rskr. 1997/98:35) var att inom ramen för ett i princip oförändrat avgiftsuttag skapa bättre samstämmighet mellan inkomster och utgifter i bl.a. sjukförsäkringssystemet. För år 2000 beräknas de kostnader som sjukförsäkringsavgiften avser att täcka uppgå till 72,7 miljarder kronor. Mot bakgrund härav föreslår regeringen att sjukförsäkringsavgiften höjs till 8,50 % för arbetsgivare och till 9,23 % för den som har inkomst av annat förvärvsarbete.

Den statliga ålderspensionsavgiften

Fördelningen av de statliga ålderspensionsavgifterna skall enligt 8 § lagen om statlig ålderspensionsavgift göras enligt följande. Den andel som beräknas motsvara pensionsrätt för premiepension för samma år förs till Riksgäld-

skontoret för tillfällig förvaltning. Återstoden förs till AP-fonden. Regeringen skall för varje år fastställa dessa andelar efter förslag från Riksförsäkringsverket.

Den statliga ålderspensionsavgiften skall i princip motsvara den ålderspensionsavgift som arbetsgivare respektive den som har inkomst av annat förvärvsarbete skall betala (prop. 1997/98:151).

I propositionen föreslås därför att den statliga ålderspensionsavgiften höjs från 6,40 till 10,21 % av det beräknade underlaget. Vidare föreslås att det vid beräkning av avgiften skall bortses från i sig pensionsgrundande inkomster överstigande 8,07 i stället för 8,06 förhöjda prisbasbelopp.

Den allmänna löneavgiften

Det sammantagna uttaget av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift skall enligt pensionsuppörelsen från juni 1999 sänkas med 0,14 procentenheter, dvs. från 33,06 till 32,92 % av avgiftsunderlaget.

Till följd av de ovan föreslagna förändringarna avseende ålderspensionsavgiften och sjukförsäkringsavgiften föreslår regeringen därför att den allmänna löneavgiften för såväl arbetsgivare som den som har inkomst av annat förvärvsarbete sänks från 8,04 % till 3,09 % av avgiftsunderlaget.

Den särskilda löneskatten

Mot bakgrund av de nya nivåer för ålderspensionsavgiften och den allmänna pensionsavgiften som följer av överenskommelsen från juni 1999 bör enligt propositionen den särskilda löneskatten för försäkrade som fyllt 65 år justeras.

Med tillämpning av nuvarande beräkningsschablon utgör skattedelen 8,10 procentenheter av det föreslagna uttaget på 17,21 % av ålderspensionsavgift och allmän pensionsavgift. Regeringen föreslår därför att den särskilda löneskatten för personer som vid årets ingång är 65 år eller äldre sänks till 16,16 % av avgiftsunderlaget. Liksom tidigare skall dessa bestämmelser inte gälla för personer som är födda 1937 eller tidigare.

Motionerna

Moderaterna

Motionärerna har inte några förslag om förändringar av socialavgifterna. Däremot föreslår de bl.a. att det – i stället för regeringens förslag om höjning av barnbidraget år 2000 – införs ett extra kommunalt grundavdrag på 10 000 kr per barn och år fr.o.m. den 1 januari 2000. Motionärerna vill vidare återinföra vårdnadsbidraget och samtidigt en rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader. De beräknar att förslaget om grundavdrag minskar statens inkomster år 2000 med 5 miljarder kronor och att deras förslag om en familjepolitisk reform i övrigt ger en inkomstminskning med 2 miljarder kronor.

Motionärerna begär i motion Fi209 yrkande 7 att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2000 i enlighet med vad som anförts i motionen.

Kristdemokraterna

Motionärerna anser bl.a. att arbetsgivaravgifterna skall sänkas med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år fr.o.m. år 2001. För egenföretagare bör egenavgiften sänkas med 10 % på ett underlag som utökas till 250 000 kr per år. Enligt motionärerna innebär förslaget att statens inkomster minskar med 6,9 miljarder kronor.

I övrigt anser motionärerna att avdrag skall medges för styrkta barnomsorgskostnader med maximalt 10 % av prisbasbeloppet per månad för barn mellan ett och tre år fr.o.m. den 1 juli 2000 samtidigt som ett skattepliktigt vårdnadsbidrag införs. De beräknar att förslaget om avdragsrätt minskar statens inkomster med 200 miljoner kronor.

I motion Fi210 yrkande 3 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2000 i enlighet med vad som anförts i motionen.

Centerpartiet

Motionärerna anser att en fortsatt sänkning av arbetsgivaravgifterna bör ske. I motion Sk324 yrkande 6 av Lennart Daléus m.fl. (c) beskrivs förslaget närmare. Motionärerna anser att sänkningen bör ske stegvis och inledas med ett första steg år 2000 genom att lönesummegränsen höjs till 2 miljoner kronor. För egenföretagare höjs gränsen till 300 000 kr. År 2001 utökas nedsättningen, som för närvarande är 5 %, av arbetsgivaravgifterna, med en procentenhet och året därefter med ytterligare två procentenheter. Nedsättningen blir därmed totalt 8 % år 2002. Enligt motionärerna minskar förslaget statens inkomster för år 2000 med 1 470 miljoner kronor.

I motion Fi211 yrkande 3 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2000 i enlighet med vad som anförts i motionen.

Folkpartiet

Motionärerna anser att arbetsgivaravgifterna skall sänkas med fem procentenheter inom den privata tjänstesektorn fr.o.m. den 1 juli 2000. Motsvarande sänkning genomförs för egenföretagare. Förslaget minskar enligt motionärerna statens inkomster med 6 miljarder kronor. Ett liknande yrkande återfinns i Folkpartiets motion A807 yrkande 17. De anför vidare att deras förslag om höjning av ersättningsnivån för de s.k. mamma- och pappamånaderna innebär vissa ökade skatteinkomster.

I motion Fi212 yrkande 3 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2000 i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottets bedömning

Flera av regeringens förslag om ändrade socialavgifter är ett resultat av en överenskommelse mellan de fem partier som står bakom pensionsuppställningen. Utskottet har inte något att invända mot regeringens förslag i dessa delar.

Vad gäller höjningen av sjukförsäkringsavgiften noterar utskottet att de kostnader avgiften skall täcka för år 1999 beräknades till knappt 61 miljarder kronor. En arbetsgivaravgift på 7,50 % respektive en egenföretagares avgift på 8,23 % förväntades inbringa knappt 61 miljarder kronor. Med denna utgångspunkt var således en avgift på 7,50 % tillräcklig. Av propositionen framgår att kostnaderna för år 2000 beräknas uppgå till drygt 72 miljarder kronor. En höjning av sjukförsäkringsavgiften synes därför nödvändig. Även den föreslagna höjningen av den statliga ålderspensionsavgiften, som är tänkt att motsvara den ålderspensionsavgift som skall betalas av arbetsgivare och egenföretagare, synes motiverad. Mot bakgrund härav accepterar utskottet de föreslagna höjningarna av såväl sjukförsäkringsavgiften som den statliga ålderspensionsavgiften.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändringar i lagen (1981:691) om socialavgifter, lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift och lagen (1998:659) om statlig ålderspensionsavgift.

Vidare godtar utskottet, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2000.

Med det anförda avstyrker utskottet i motsvarande delar motionerna Fi209 yrkande 7, Fi210 yrkande 3, Fi211 yrkande 3, Sk324 yrkande 6, Fi212 yrkande 3 och A807 yrkande 17.

Vad gäller frågan om ett kommunalt *grundavdrag* på 10 000 kr per barn och år i stället för höjning av barnbidraget liksom frågan om en rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader kombinerat med ett återinförande av vårdnadsbidraget vill utskottet liksom föregående år (1998/99:SFU1y) framhålla att en höjning av barnbidragen med dess omfördelade effekter och stora träffsäkerhet är att föredra framför de nu nämnda alternativen. Höjningarna av barnbidraget åren 2000 och 2001 medför enligt utskottet behövliga förbättringar av det ekonomiska stödet till barnfamiljerna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi209 yrkande 7 och Fi210 yrkande 3 i denna del.

Stockholm den 21 oktober 1999

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Anita Jönsson (s), Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Ulf Kristersson (m), Gustaf von Essen (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Göran Lindblad

(m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Mona Berglund Nilsson (s), Göte Wahlström (s), Desirée Pethrus Engström (kd), Björn Leivik (m) och Kalle Larsson (v).

Avvikande meningar

1. Ulf Kristersson, Gustaf von Essen, Göran Lindblad och Björn Leivik (alla m) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utskottet, som konstaterar att regeringen fortsätter att anslå budgetmedel till vissa bostadsområden, anser att man i stället bör pröva andra vägar som innebär en mindre belastning på statsbudgeten. Enligt utskottet bör den viktigaste uppgiften vara att göra det svenska samhället så öppet att en ökad social rörlighet blir möjlig. Detta uppnås genom avreglering av bl.a. bostadsmarknaden och arbetsmarknaden. Detta ger i sin tur positiva effekter på integrationsarbetet. Vidare bör enligt utskottet anslaget B 6 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering flyttas till utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi209 yrkandena 8 och 10 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 268 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 573 miljoner kronor respektive 125 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

För att minska kostnaderna i sjukförsäkringen och betona arbetslinjen bör enligt utskottets mening kompensationsnivån i sjukpenningförsäkringen vara 75 % och ytterligare en karensdag införas fr.o.m. den 1 januari 2000. Beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten bör förenklas och grundas på ett medelvärde av de senaste 24 månadernas inkomst samt räknas upp med basbeloppet. Det är enligt utskottets mening viktigt att Riksförsäkringsverket erhåller ytterligare resurser för ökade insatser vid rehabilitering. Till skillnad från regeringen anser utskottet att den finansiella samordningen bör markeras tydligare i lagstiftningen och inte enbart omfatta projekt. Konkret finansiell samordning som gynnar rehabilitering och ger ekonomiska vinster bör gälla som huvudregel i hela landet. Kontrollen av sjukpenning och förtidspension bör intensifieras ytterligare. Samtliga dessa åtgärder ger sammantaget minskade kostnader och ökar legitimiteten för socialförsäkringssystemen. Vidare anser utskottet att sjukskrivningar orsakade av trafikolyckor skall bekostas av trafikförsäkringen. Detta minskar också utgifterna inom utgiftsområdet. Slutligen bör livräntorna i arbetsskadeförsäkringen justeras och havandeskapspenningen samordnas med sjukpenningen.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi209 yrkandena 8 och 10 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 12 221 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 15 385 miljoner kronor respektive 18 360 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottet anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör slopas och nivån återställas till vad som gällde före den 1 april 1997. Dessutom bör tiden för omställningspensionen förlängas till tolv månader. Vad gäller BTP anser utskottet att fritidsfastighet och privat pensionssparande inte bör ingå vid beräkningen av årsinkomsten.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi209 yrkandena 8 och 10 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 1 285 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med samma belopp.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet anser att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen skall sänkas till 75 % av den förmånsgrundande inkomsten fr.o.m. den 1 januari 2000. Havandeskapspenningen bör fr.o.m. samma tidpunkt samordnas med sjukpenningförsäkringen, vilket också påverkar anslaget för sjukpenning under utgiftsområde 10. Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) bör vidare beräknas på ett medelvärde av de senaste 24 månadernas inkomst i stället för som nu på en antagen framtida inkomst. Vidare bör SGI räknas upp med basbeloppet i stället för löneutvecklingen. Förändringar av SGI påverkar även föräldraförsäkringen.

Utskottet avvisar den föreslagna barnbidragshöjningen och föreslår i stället att barnfamiljerna skall få ett extra grundavdrag vid den kommunala beskattningen med 10 000 kr per barn och år. Eftersom förslaget om barnavdrag inte tar hänsyn till antalet barn godtar utskottet regeringens förslag om höjning av flerbarnstillägget. Vidare föreslår utskottet ett återinförande av vårdnadsbidraget och en samtidig avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader.

Slutligen föreslår utskottet ett reformerat underhållsstöd som för åren 2001 och 2002 innebär minskade utgifter med 400 miljoner kronor för vardera året.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi209 yrkandena 8 och 10 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 1 140 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 1 640 miljoner kronor respektive 1 810 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Utskottet, som inte föreslår några förändringar såvitt avser socialavgifterna och den allmänna pensionsavgiften, anser att regeringens förslag om höjning av barnbidraget år 2000 bör avvisas till förmån för ett extra kommunalt grundavdrag på 10 000 kr per barn fr.o.m. den 1 januari 2000. Utskottet anser också att vårdnadsbidraget skall återinföras och samtidigt en rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader. Enligt utskottets beräkningar kommer förslaget om grundavdrag att minska statens inkomster med 5 miljarder kronor år 2000. I övrigt beräknas förslaget om en familjepolitisk reform ge en inkomstminskning med 2 miljarder kronor.

Utskottet anser att riksdagen, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, för budgetåret 2000 i enlighet härmed skall göra ändringar i rege-

ringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi209 yrkande 7.

2. Rose-Marie Frebran och Desirée Pethrus Engström (båda kd) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utskottet föreslår besparingar på en rad myndigheters administration, vilket även bör gälla Integrationsverket. För år 2000 uppgår besparingen, såvitt gäller Integrationsverket, till 12 miljoner kronor. Vidare avvisar utskottet den kraftiga höjning (305 miljoner kronor) av anslaget B 2 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna som regeringen beräknat för budgetåret 2001.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi210 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 12 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 312 miljoner kronor respektive 7 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utskottet anser att det bör införas två karensdagar i sjukpenningförsäkringen. Vidare bör den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på snittinkomsten de senaste två åren och skattepliktiga förmåner liksom semesterersättning vara sjukpenninggrundande. Enligt utskottets mening har det varit missriktat att minska anslaget till rehabilitering, som regeringen gjort under några år. Resurser som satsas betalar sig flerfaldigt, både mänskligt och vad gäller statens kostnader. Utskottet tillskjuter därför medel för en ökad satsning på rehabilitering samt för kompetenshöjning, kvalitetsförbättringar och ökad kontroll. Finansiell samordning för samverkan inom rehabiliteringsområdet bör genomföras i hela landet. Enligt utskottets mening medför detta minskade kostnader för sjukpenning, förtidspension och ålderspensionsavgift. Slutligen anser utskottet att samtliga personskadekostnader till följd av trafikolyckor bör föras över till trafikförsäkringen.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi210 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 3 675 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 6 235 miljoner kronor respektive 6 585 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottet anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör tas bort helt. Dessutom bör tiden för omställningspensionen förlängas till tolv månader. Utskottet anser vidare att fritidsfastighet inte skall ingå i årsinkomsten vid beräkningen av BTP. För att förbättra för de sämst ställda pensionärerna anser utskottet att pensionstillskottet skall höjas med 200 kr per månad.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi210 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 1 497 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 1 203 miljoner kronor för vardera året.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet anser att vårdnadsbidraget bör återinföras fr.o.m. den 1 juli 2000. Vårdnadsbidrag skall utges med 10 % av prisbasbeloppet per månad och barn mellan ett och tre år. Bidraget skall vara skattepliktigt och avdrag för styrkta barnomsorgskostnader skall få göras av alla som har barn mellan ett och tre år upp till vårdnadsbidragets belopp. En utbyggnad av vårdnadsbidraget bör genomföras med början år 2001.

Utskottet anser vidare att ersättningen inom föräldraförsäkringen skall beräknas på genomsnittsinkomsten de senaste två åren samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall ingå. Vidare bör enligt utskottet de 90 garantidagarna slopas. Däremot bör garantinivån i föräldrapenningen höjas från 60 kr per dag till 120 kr per dag och kontaktdagarna i den tillfälliga föräldrapenningen återinföras.

Utskottet anser vidare att regeringens förslag om en höjning av barnbidraget skall senareläggas ett år och att medel motsvarande 50 kr per barn och månad fr.o.m. år 2001 skall föras över till bostadsbidraget. Barnbidraget skall således höjas till 800 kr per barn och månad år 2001 och till 900 kr år 2002.

Slutligen bör enligt utskottets mening vårdbidrag kunna utges till biståndsarbetare med funktionshindrade barn samt bidraget till kostnader för internationella adoptioner höjas till 50 000 kr per barn.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi210 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 641 miljoner kronor. För budgetåren 2001 och 2002 föreslår utskottet, jämfört med regeringens förslag, ökning med 1 294 miljoner kronor respektive 5 351 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Utskottet anser att arbetsgivaravgifterna skall sänkas med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år fr.o.m. år 2001. För egenföretagare bör motsvarande gälla på ett underlag som utökas till 250 000 kr per år. Enligt utskottet innebär förslaget att statens inkomster minskar med 6,9 miljarder kronor.

I övrigt anser utskottet att avdrag skall medges för styrkta barnomsorgskostnader med maximalt 10 % av prisbasbeloppet per månad för barn mellan ett och tre år fr.o.m. den 1 juli 2000 samtidigt som ett skattepliktigt vårdnadsbidrag införs. Utskottet beräknar att förslaget om avdragsrätt minskar statens inkomster med 200 miljoner kronor.

Utskottet anser att riksdagen, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, för budgetåret 2000 i enlighet härmed skall göra ändringar i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi210 yrkande 3.

3. Birgitta Carlsson (c) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utskottet, som anser att flyktingmottagandet måste moderniseras och effektiviseras, förordar en högre grad av frivilliginsatser och samarbete med frivilligorganisationerna vid mottagandet. Detta leder tillsammans med effektiviseringar inom Invandrarverket till minskade kostnader. Enligt utskottet bör Utlänningsnämnden avvecklas och asylärenden överföras till förvaltningsdomstolarna.

Utskottet anser vidare att integrationspolitiken måste bli en del av tillväxtpolitiken och anslår därför 10 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi211 yrkandena 11 och 12 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 51 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 81 miljoner kronor respektive 82 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utskottet anser att den sjukpenninggrundande inkomsten delvis bör grundas på historisk inkomst och prisindexeras. Av budgetpropositionen framgår att de samordnade rehabiliteringsinsatserna ligger på en mycket låg nivå. Utskottet anser att den finansiella samordningen bör permanentas och omfatta hela landet. Detta i kombination med en massiv satsning på rehabilitering kommer enligt utskottets mening ge lägre kostnader för sjukförsäkringen. En kommission bör tillsättas med uppgift att samordna och utarbeta en strategi för insatserna. Vidare anser utskottet att vid prövning av arbetsförmåga bör företagare jämföras med arbetstagare. Utskottet anser slutligen att ingen bör förtidspensioneras före 30 års ålder.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi211 yrkandena 11 och 12 en, i förhållande till regeringens förslag minskning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 757 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 1 720 miljoner kronor respektive 2 470 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottet anser det angeläget att höja pensionerna för dem med låg eller ingen ATP. För att åstadkomma detta anser utskottet att pensionstillskottet fr.o.m. den 1 juli 2000 bör höjas med 2 500 kr per år. En höjning av pensionstillskottet leder också till att BTP ökar eftersom inkomstavdraget då minskar. Utskottet anser också att tiden för omställningspensionen bör förlängas till tolv månader.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi211 yrkandena 11 och 12 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 537 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 1 006 respektive 861 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet föreslår att garantinivån i föräldrapenningen skall höjas till 150 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2000 och att beräkningsunderlaget för SGI bör ändras och delvis grundas på s.k. historisk inkomst. Utskottet förordar vidare

att ett s.k. barnkonto införs i stället för det av regeringen aviserade förslaget om maxtaxa.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi211 yrkandena 11 och 12 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 260 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 470 miljoner kronor vardera året.

Statsbudgetens inkomster

Utskottet anser att en fortsatt sänkning av arbetsgivaravgifterna bör ske. Sänkningen bör ske stegvis och inledas med ett första steg år 2000 genom att lönesummegränsen höjs till 2 miljoner kronor. För egenföretagare höjs gränsen till 300 000 kr. År 2001 utökas nedsättningen, som för närvarande är 5 %, av arbetsgivaravgifterna, med en procentenhet och året därefter med ytterligare två procentenheter. Nedsättningen blir därmed totalt 8 % år 2002. Enligt utskottet minskar förslaget statens inkomster för år 2000 med 1 470 miljoner kronor.

Utskottet anser att riksdagen, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, för budgetåret 2000 i enlighet härmed skall göra ändringar i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna Fi211 yrkande 3 och Sk324 yrkande 6.

4. Bo Könberg (fp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Enligt utskottets mening har vissa av de projekt som finansieras under anslaget B 2 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna inte en tillfredsställande effektivitet och förankring bland de berörda. Utskottet anser därför att en minskning av anslaget kan ske.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi212 yrkandena 4 och 6 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåren 2000 och 2001 med 200 miljoner kronor vardera året.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utskottet anser att socialförsäkringarna bör vara utformade på ett sätt som motverkar utslagning och gynnar rehabilitering. Enligt utskottets mening bör finansiell samordning genomföras i hela landet för att åstadkomma en besparing i socialförsäkringen och korta vårdköerna. Stödet för den generella välfärdspolitiken undergrävs av missbruk och fusk inom socialförsäkringarna. Utskottet anser därför att försäkringskassorna bör ges ökade resurser för kontroll av fusk och överutnyttjande i socialförsäkringssystemen. Dessa satsningar i kombination med FINSAM-regler i hela landet sänker enligt utskottets mening kostnaderna för både sjukpenning och förtidspension. Slutligen anser utskottet att närståendevården måste förbättras. Rätten till närståendepenning och den därtill kopplade rätten till ledighet bör enligt utskottets mening förlängas till 120 dagar.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi212 yrkandena 4 och 6 en, i förhållande till regeringens förslag minskning av utgiftsramen för budgetåret

2000 med 3 100 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 5 100 miljoner kronor vardera året.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt utskottets mening bör inkomstprövningen av änkepensionen slopas och tiden för omställningspension utökas till tolv månader. BTP beräknas för närvarande på en maximal hyra om 4 000 kr per månad. Enligt utskottets mening har hyreshöjningarna under senare år lett till att alltfler pensionärer har hyror som ligger över denna gräns. Utskottet föreslår mot bakgrund härav att hyrestaket vid beräkning av BTP fr.o.m. nästa år höjs till 4 500 kr per månad. Utskottet anser vidare att fritidsfastighet inte skall ingå i årsinkomsten vid beräkningen av BTP.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi212 yrkandena 4 och 6 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 1 122 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 1 128 respektive 1 135 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet anser att barnbidragen bör höjas både under år 2000 och år 2001 med 125 kr per barn och månad vardera året, vilket enligt utskottet kan finansieras genom en överflyttning av medel från bostadsbidragen. Vidare bör ersättningsnivån för de s.k. mamma/pappamånaderna höjas till 90 % av den förmånsgrundande inkomsten. För att finansiera detta föreslår utskottet att de dagar i föräldraförsäkringen som ersätts enbart på garantinivå slopas och att åtgärder vidtas mot fusk och överutnyttjande av försäkringen. Även inom underhållsstödet kan utgifterna hållas tillbaka genom markering av det gemensamma föräldraansvaret. Slutligen anser utskottet att adoptionsbidraget bör höjas till 40 000 kr.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi212 yrkandena 4 och 6 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2000 med 116 miljoner kronor och för budgetåren 2001 och 2002 med 2 346 miljoner kronor respektive 4 046 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Utskottet anser att arbetsgivaravgifterna skall sänkas med fem procentenheter inom den privata tjänstesektorn fr.o.m. den 1 juli 2000. Motsvarande sänkning genomförs för egenföretagare. Förslaget minskar enligt utskottet statens inkomster med 6 miljarder kronor. Utskottet anser att förslaget om höjning av ersättningsnivån för de s.k. mamma- och pappamånaderna innebär vissa ökade skatteinkomster.

Utskottet anser att riksdagen, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, för budgetåret 2000 i enlighet härmed skall göra ändringar i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna Fi212 yrkande 3 och A807 yrkande 17.